

ศาสนากับการเก็บออม

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

คำนำ

วิกฤตทางเศรษฐกิจของสังคมโลกส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ตามมา อันได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาอาชญากรรม การทุจริต ข้าราชการรับ hốiสิน การชอบเลียนแบบค่านิยม วัฒนธรรมจากต่างประเทศของวัยรุ่นสมัยใหม่ที่เน้น กระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม

กรมการศาสนา ในฐานะเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินงานด้านศาสนาจึงได้ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือ “ศาสนากับการเก็บออม” ร่วมกับองค์การศาสนาและองค์กรเครือข่ายในการน้อมนำกระแสพระราชดำริสคุณธรรม ๔ ประการ และเศรษฐกิจพอเพียง มาส่งเสริมให้ประชาชนได้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยการนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนาที่มีความสอดคล้องกับ “คุณธรรม ๔ ประการ” และ “เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพื่อไม่ให้ประชาชนตกเป็นทาสของกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม มีการ

ประหยัดเก็บออมเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง
ทางเศรษฐกิจและสังคม แก่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน
สังคม และประเทศชาติอย่างยั่งยืนสืบไป

(นายปรีชา กันธิยะ)

อธิบดีกรมการศาสนา

สารบัญ

หน้า

คำนำ

การน้อมนำกระแสพระราชดำรัส

“คุณธรรม ๔ ประการ” และ “เศรษฐกิจพอเพียง”

สู่การปฏิบัติของประชาชนตามมิติทางศาสนา

๑

ศาสนาพุทธ

- ประหยัดอดออม

๑๙

คำสอนของศาสนาอิสลาม

- เรื่อง จงใช้ชีวิตอย่างมัธยัสถ์อดออม

อย่าใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือย

๓๗

ศาสนาคริสต์

- คุณธรรม สำหรับยุคเศรษฐกิจพอเพียง

๕๕

- หลักธรรมคำสอนทางศาสนาคริสต์

ที่มีความสอดคล้องกับ คุณธรรม ๔ ประการ

และเศรษฐกิจพอเพียง

๕๖

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

- คุณธรรม ๔ ประการ ที่ควรประพฤติปฏิบัติ

๗๓

- คุณธรรม ๕ ประการ กับหลักธรรม

ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

๗๔

ศาสนาซิกข์

- คุณธรรม ๔ ประการ และเศรษฐกิจพอเพียง

๘๓

- คุณธรรม ๔ ประการ และการพึ่งตัวเอง คืออะไร

๘๘

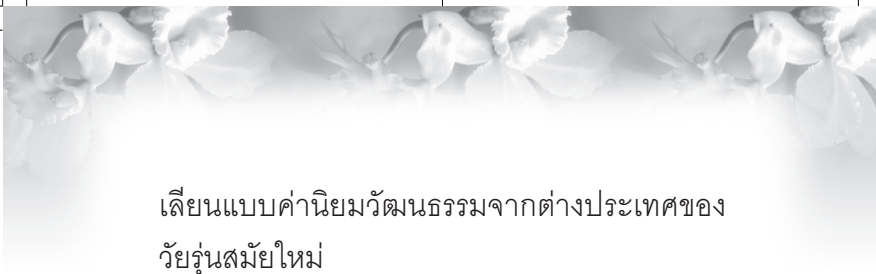
การนำมโนทัศน์กระแสพระราชดำรัส

“คุณธรรม & ประการ” และ “เศรษฐกิจพอเพียง”

สู่การปฏิบัติของประชาชนตามวิถีทางศาสนา

กระแสโลกาภิวัตน์นำมาซึ่งวิกฤตทางเศรษฐกิจของสังคมโลก หรือที่เราเรียกกันว่า วิกฤตเศรษฐกิจฟองสบู่ (Bubble Economy) ซึ่งเป็นวิกฤตของระบบเศรษฐกิจโลกทั้งระบบที่ส่งผลกระทบต่อระบบทุกระบบของสังคม ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤตดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากในปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในภาวะของเศรษฐกิจถดถอย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการปิดกิจการของธุรกิจทั้งขนาดใหญ่และขนาดย่อม ปัญหาการว่างงาน ปัญหาค่าของซีพีสูง ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ตามมา อันได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือแม้กระทั่งปัญหากระแสบริโภคนิยม ฟุ้งเฟ้อ เหลือของนอก ซอบ

เขียนแบบค่านิยมวัฒนธรรมจากต่างประเทศของ วัยรุ่นสมัยใหม่

รัฐบาลตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว โดย
ได้วางนโยบายในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็น
ระบบและจริงจัง ดังจะเห็นได้จากแนวนโยบาย
ของรัฐบาลได้มุ่งเน้นในการส่งเสริมและพัฒนา
คุณภาพชีวิตประชาชนของประเทศให้มีการ
พัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่าง
เชื่อมโยงกันทั้งระบบโดยเน้นการส่งเสริมการพัฒนา
คุณภาพทางการศึกษา ระบบไอทีสารสนเทศ
แก่เด็ก เยาวชน ประชาชน และผู้ด้อยโอกาส
ในเชิงเศรษฐกิจ ได้ส่งเสริมให้มีการกระตุ้น
เศรษฐกิจด้วยการลดภาษีการส่งออก การส่งเสริม
พัฒนาอาชีพ การจัดทำคาราวานแก่นัก การน้อมนำ
พระบรมราโชวาทคุณธรรม ๔ ประการ เศรษฐกิจ
พอเพียง มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมของประเทศ ในส่วนของงานด้านศาสนานั้น
ได้ส่งเสริมให้องค์การศาสนาทุกศาสนานำหลักธรรม
คำสอนทางศาสนาไปเผยแพร่แก่ศาสนิกชนของตน
เพื่อนำสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เป็นคนดี
มีคุณธรรมเพื่อให้สังคมเกิดความมั่นคงและ
เกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน

ภาครัฐกับการส่งเสริมและสนับสนุนการนำคุณธรรม ๔ ประการ และเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน :

ตามที่รัฐบาลได้น้อมนำกระแสพระราชดำรัส
คุณธรรม ๔ ประการ และหลักเศรษฐกิจพอเพียง
มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมของประเทศ ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐ
หลายหน่วยงาน ได้นำหลักคุณธรรม ๔ ประการ
และแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็น
แนวทางในการพัฒนาองค์กรของตนเอง รวมทั้ง
เผยแพร่ไปสู่ประชาชน ดังเช่น

๑. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย
การสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและ
สังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้แก่

(๑) หลักนิติธรรม การใช้กฎ ระเบียบ
ที่เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับได้ ไม่ตามกระแสหรือ
อำนาจตัวบุคคลเสมอภาค

(๒) หลักคุณธรรม การยึดมั่นใน
ความถูกต้อง ดีงาม ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง
ที่ดีแก่สังคมด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจ ขยัน
อดทน

(๓) หลักการโปร่งใส การทำงานอย่างโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ตรงไปตรงมา ตรวจสอบได้

(๔) หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ เสนอความคิดเห็น

(๕) หลักความรับผิดชอบ ตระหนักในสิทธิหน้าที่ มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งแก้ไขปัญหา กล้ายอมรับในการกระทำของตน

(๖) หลักความรับผิดชอบ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

๒. ค่านิยมสร้างสรรค์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือค่านิยมที่พึงประสงค์สำหรับยึดถือปฏิบัติในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐในปัจจุบันมี ๕ ประการ ได้แก่

(๑) กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง ยึดมั่นความถูกต้อง ชอบธรรม เสียสละ ยึดหลักวิชาการวิชาชีพไม่โอนอ่อนตามอิทธิพลใด

(๒) ซื่อสัตย์มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา แยกเรื่องส่วนตัวออกจาก

การทำงานมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ต่อประชาชน
ต่อการปฏิบัติงาน ต่อดองค์กรและต่อการพัฒนา
ปรับปรุงระบบราชการ

(๓) โปร่งใสและมีความรับผิดชอบ
ปรับปรุงระบบกลไกการทำงานให้โปร่งใส ตรวจสอบ
สอบได้และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายใต้กรอบ
กฎหมาย

(๔) ไม่เลือกปฏิบัติ บริการประชาชน
ด้วยความเสมอภาค เน้นความสะดวกรวดเร็ว
ประหยัด ถูกต้อง ปฏิบัติต่อผู้มารับบริการด้วย
ความมีน้ำใจ เมตตา เอื้อเฟื้อ

(๕) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ทำงานให้
สำเร็จตามกำหนด เกิดผลดีต่อหน่วยงานและส่วน
รวม ใช้ทรัพยากรของทางราชการให้คุ้มค่าเสมือน
เป็นทรัพยากรของตนเอง เน้นการทำงานที่ยึด
ผลลัพธ์เป็นหลัก มีการวัดผลลัพธ์และค่าใช้จ่าย

๓. **ข้อบังคับ ก.พ. ว่าด้วยจรรยาบรรณ
ของข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๗**

จรรยาบรรณด้านตนเอง

ข้อที่ ๑ ข้าราชการพลเรือนพึงเป็นผู้มีศีลธรรมอันดี และประพฤติตนให้เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการ

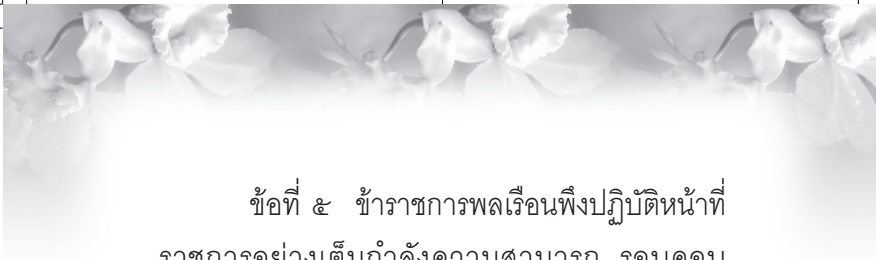
ข้อที่ ๒ ข้าราชการพลเรือนพึงใช้วิชาชีพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์และไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ในกรณีที่ใช้วิชาชีพใดมีจรรยาวิชาชีพกำหนดไว้ก็พึงปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพนั้นด้วย

ข้อที่ ๓ ข้าราชการพลเรือนที่ดี พึงพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงาน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ราชการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

จรรยาบรรณด้านหน่วยงาน

ข้อที่ ๔ ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความสุจริต เสมอภาคและปราศจากอคติ

ข้อที่ ๕ ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่
ราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถ รอบคอบ
รวดเร็ว ขยันหมั่นเพียร ถูกต้องสมเหตุสมผล โดย
คำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการและประชาชน
เป็นสำคัญ

ข้อที่ ๖ ข้าราชการพึงประพฤติตนเป็น
ผู้ตรงต่อเวลาและใช้เวลาราชการให้เป็นประโยชน์
ต่อทางราชการอย่างเต็มที่

ข้อที่ ๗ ข้าราชการพลเรือนพึงดูแลรักษา
และใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัดคุ้มค่า
โดยระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองเยี่ยง
วิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง

จรรยาบรรณต่อผู้บังคับบัญชา และผู้ปฏิบัติงานและผู้ร่วมงาน

ข้อที่ ๘ ข้าราชการพลเรือนพึงมีความ
รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมือ
ช่วยเหลือกลุ่มงานของตนทั้งในด้านการให้ความ
คิดเห็น การช่วยทำงาน และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
รวมทั้งเสนอแนะในสิ่งที่จะเห็นว่าจะเป็นประโยชน์
ต่อการพัฒนางานในความรับผิดชอบด้วย

ข้อที่ ๙ ข้าราชการพลเรือนที่เป็นผู้บังคับบัญชาพึงดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งในด้านการปฏิบัติงาน ขวัญ กำลังใจ สวัสดิการ และการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามหลักทำนองครองธรรม

ข้อที่ ๑๐ ข้าราชการพลเรือนพึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางที่ชอบ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจในบรรดาผู้ร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

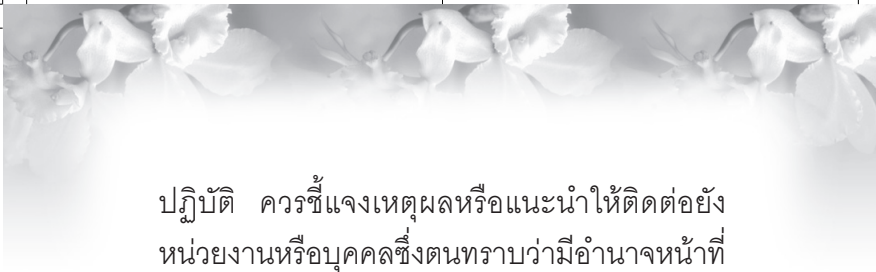
ข้อที่ ๑๑ ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติกับผู้ร่วมงานตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยความสุภาพเรียบร้อย มีน้ำใจ และมีมนุษยสัมพันธ์อันดี

ข้อที่ ๑๒ ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นจากการนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน

จรรยาบรรณต่อประชาชนและสังคม

ข้อที่ ๑๓ ข้าราชการพลเรือนพึงให้บริการประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความเป็นธรรม เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ และมีกิริยาวาจาที่สุภาพอ่อนโยน เมื่อเห็นว่าเรื่องใดไม่สามารถปฏิบัติได้หรือไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนที่จะ

ปฏิบัติ ควรชี้แจงเหตุผลหรือแนะนำให้ติดต่อยัง
หน่วยงานหรือบุคคลซึ่งตนทราบว่า มีอำนาจหน้าที่
เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ต่อไป

ข้อที่ ๑๔ ข้าราชการพลเรือนพึงประพฤติ
ตนให้เป็นที่เชื่อถือของบุคคลทั่วไป

ข้อที่ ๑๕ ข้าราชการพึงละเว้นการรับ
ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งมีมูลค่าเกินปกติ
วิสัยวิญญูชนจะให้แก่กันโดยเสน่หาจากผู้มาติดต่อ
ราชการ หรือผู้ซึ่งอาจได้รับผลประโยชน์จากการ
ปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น หากได้รับไว้แล้วและ
ทราบภายหลังว่าทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่
รับไว้มีมูลค่าปกติเกินวิสัย ก็ให้รายงานผู้บังคับ
บัญชาโดยเร็ว เพื่อดำเนินการตามสมควรแล้ว
แต่กรณี

ข้อที่ ๑๖ ขอบังคับฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่
วันถัดจากการประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป (หมายเหตุ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
ฉบับประกาศทั่วไปเล่ม ๑๑๑ ตอนที่ ๑๙ ง ลงวันที่
๘ มีนาคม ๒๕๓๗)

การพัฒนาชีวิตด้วยคุณธรรม ๔ ประการ :

กระแสพระราชดำรัสคุณธรรม ๔ ประการ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีบวงสรวง สมเด็จพระบูรมหาคษัตริยาธิราชเจ้า เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๕ มีความสอดคล้องกับหลักธรรม ทางพุทธศาสนา คือหลักฆราวาสธรรม ๔ ประการ ซึ่งเป็นเครื่องขัดเกลาความต้องการ ส่วนจำเป็น ของผู้คนให้ลดน้อยลง อันจะเป็นรากฐานที่สำคัญ ของระบบเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นให้ประชาชน รู้จักพออยู่ พอกิน มีความสงบ ซึ่งส่งผลให้การ ดำเนินชีวิตเกิดความสงบสุขร่มเย็น ดังกระแส พระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและ น้อมนำมาปฏิบัติ มีอยู่สี่ประการ ประการแรก คือ การรักษาความซื่อ ความจริงใจต่อตนเองที่จะ ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็น ธรรม ประการที่ สอง คือการรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความซื่อ ความดีนั้น ประการที่สาม คือการอดทน อดกลั้น อดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความซื่อ ความซื่อ สุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลประการใด ประการที่สี่ คือการรู้จักระวางความซื่อ ความสุจริต และรู้จัก สละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์

ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์...”

หากวิเคราะห์ถึงการน้อมนำหลักคุณธรรม ๔ ประการ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันแล้วเกิดมรรคผลอย่างแท้จริง พบว่า จะต้องมีการบวณาการปฏิบัติอย่างมีขั้นตอน ดังที่ สุนัย เศรษฐบุญสร้าง^๑ ได้นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักคุณธรรม ๔ ประการ ว่า หลักคุณธรรมดังกล่าวไม่ใช่หลักประพฤติปฏิบัติจริยธรรม ๔ เรื่องที่แยกเป็นอิสระจากกันได้ แต่เป็นชุดของกระบวนการพัฒนาการชุดหนึ่งที่ประกอบด้วยขั้นตอนของการพัฒนาการ ๔ ขั้นตอน ซึ่งเป็นพลังที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของมนุษย์ และคล้ายคลึงกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีกระบวนการปฏิบัติคุณธรรม ๔ ประการ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

๑. สุนัย เศรษฐบุญสร้าง. บทความเผยแพร่ เรื่อง กระบวนการวิเคราะห์และปฏิบัติตามแนวพระบรมราโชวาท เรื่อง คุณธรรม ๔ ประการ ลงในคอลัมน์ความคิดทางการเมืองในพุทธศาสนา. ๒๕๔๘. (http://www.asoke.info/09_Communication/Dharma_Publicize/Kid/k172/062.html)

มีปัญญากำหนดประเด็นของสัจจะ ที่ตั้งใจจะรักษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

มีสติที่จะข่มใจ ให้ดำรงความมุ่งหมายในการปฏิบัติตามสัจจะนั้นอย่างต่อเนื่อง

มีความเพียร ที่จะปฏิบัติตามสัจจะดังกล่าวด้วยความอดทนอดกลั้น

การปฏิบัติตามสัจจะ

- การมีปัญญาจนสามารถจับประเด็นปัญหาและกำหนดสัจจะที่จะปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา
- การปลดปล่อยจิตใจให้เป็นอิสระจากความชั่วความทุจริตตามนัยแห่งสัจจะที่รักษา
- การมีปัญญาที่จะปฏิบัติตามสัจจะที่ตั้งใจไว้จนเริ่มเห็นผลสำเร็จของความเปลี่ยนแปลงในชีวิตและจิตใจ

การสรุปประเมินผล

- การมีปัญญาและความคิดรวบยอด ตระหนักผู้ถึงผลสำเร็จของการปฏิบัติตามสัจจะจนสามารถละวางความชั่วความทุจริตในประเด็นปัญหานั้นๆ อย่างสมบูรณ์

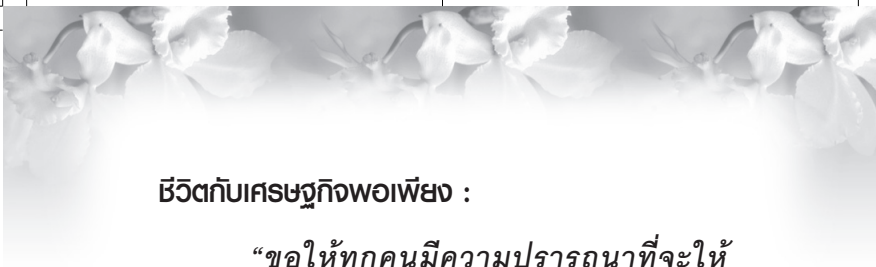
ข้อดีของการปฏิบัติตามคุณธรรม ๔ ประการ

๑. การมีความจริงใจต่อตนเอง (สัจจะ) คือ เป็นคนหนักแน่นอดทน มีความเจริญก้าวหน้าในธุรกิจ การงานกิจการได้ผลดี มีคนเชื่อถือยำเกรง นำความมั่นคงให้แก่ครอบครัว ทำให้ไม่ทอดয়

๒. การรู้จักข่มใจตนเอง (ทมะ) คือทำให้มีความสามารถในการทำงาน ไม่เป็นที่รังเกียจของคนอื่น มีมิตรภาพมั่นคง ยั้งตัวไว้ได้เมื่อจะกระทำผิด

๓. การมีความอดทน อดกลั้น (ขันติ) คือ ทำงานได้ผลดี บำเพ็ญตนเป็นหลักแห่งบวร ไม่มีการทะเลาะวิวาทบาดหมางกัน ไม่กระทำผิด เพราะเห็นแก่ความอยาก

๔. การละวางความชั่ว (จาคะ) คือ ทำความปลอดภัยให้แก่ตนเอง ทำความมั่นคงให้แก่สังคมและประเทศชาติเป็นที่นับถือของบุคคลอื่น ทำความสงบสุขให้แก่ครอบครัว สังคม และมีจิตใจเป็นสุข

ชีวิตกับเศรษฐกิจพอเพียง :

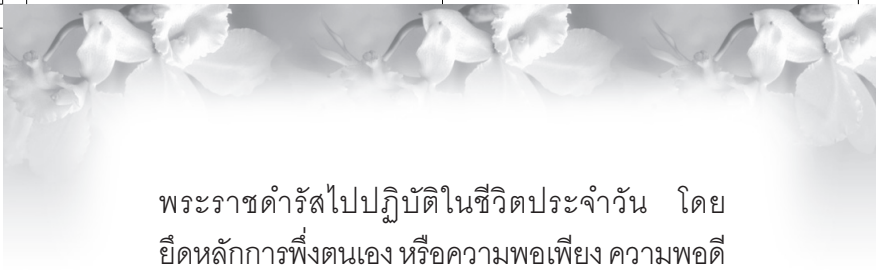
“ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้
บ้านเมืองพออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงาน
ตั้งจิตอธิษฐาน ปณิธาน จดมุ่งหมายในแง่
ในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน ไม่ใช่
รุ่งเรืองอย่างยอด

ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดี
พอสมควร ขอย้ำ พอควร พออยู่ พอกิน
มีความสุข”

(พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะผู้แทน
สมาคมองค์การเกี่ยวกับศาสนา ครู นักเรียน
โรงเรียนต่าง ๆ นักศึกษามหาวิทยาลัย ในโอกาส
เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพรชัยมงคล
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลา
ดุสิตศาลัย วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๗)

กระแสพระราชดำรัสในเรื่อง “เศรษฐกิจ
พอเพียง” เป็นวิธีการหนึ่งที่สมควรอย่างยิ่งที่
ปวงชนชาวไทยจะนำวิธีการดังกล่าวมาเป็น
แนวทางในการดำเนินชีวิตยามที่เศรษฐกิจของ
บ้านเมืองอยู่ในขั้นวิกฤตภาวะเศรษฐกิจถดถอย
และสมควรอย่างยิ่งยวดที่คนไทยทุกคนจะต้อง
สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและน้อมนำกระแส

พระราชดำรัสไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดย
ยึดหลักการพึ่งตนเอง หรือความพอเพียง ความพอดี
& ประการ^๒ คือ

ความพอดีด้านจิตใจ : ต้องเข้มแข็ง
สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร
ประนีประนอม นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม

ความพอดีด้านสังคม : ต้องมีความช่วยเหลือ
เกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน
รู้จักถนอมรักษา และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้
ที่เกิดจากรากฐานของความมั่นคงและแข็งแรง

**ความพอดีในด้านทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมแล้ว :** รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาด
และรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด
และที่สำคัญใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศเพื่อ
พัฒนาประเทศให้มั่นคงอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

ความพอดีด้านเทคโนโลยี : รู้จักใช้
เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับ
ความต้องการ และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญา
ชาวบ้านเอง สอดคล้องและเป็นประโยชน์
ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง

๒. วารสารมูลนิธิชัยพัฒนา. เศรษฐกิจพอเพียง. ๒๕๔๘.
(<http://www.chaipat.or.th/journal/aug99/whai/self.html>)

ความพอดีด้านเศรษฐกิจ : เพิ่มรายได้
ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน
สมควรแก่อัตตภาพและฐานะของตน

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า หากกล่าวถึง
“เศรษฐกิจพอเพียง” ในเชิงศาสนา โดยนัยแล้ว
มีรากฐานมาจากคุณธรรม ๔ ประการ หรือ
ฆราวาสธรรม ๔ หมายถึง ความสามารถในการ
ดำเนินชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่
อย่างประมาทตนตามฐานะ ยึดทางสายกลาง
ในการดำเนินชีวิต พึ่งตนเอง ไม่หลงใหลฟุ้งเฟ้อ
ไปตามกระแสวัตถุนิยม บริโภคนิยม ซึ่งการปฏิบัติตน
ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ชาวไทยทุกอาชีพ
ทุกหมู่เหล่าสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยยึดหลัก
๕ ประการ คือ ขยันพากเพียรอดทน ประหยัด
เก็บออม ซื่อสัตย์สุจริต มีน้ำใจไมตรี มีเมตตา และ
ยึดทางสายกลางตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนา

ขยันและพากเพียรอดทน คือ การทำงาน
หรือประกอบอาชีพด้วยความสุจริตขยันขันแข็ง
มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ ไม่ว่าจะเหนื่อยยากหรือลำบาก
ซักเพียงใด ถ้าคนไทยมีความขยันก็จะสามารถ
ดำรงชีวิตโดยไม่ลำบาก เพราะไม่มีคนจนในหมู่
คนขยัน

ประหยัดเก็บออม คือ การประมาณตน ลดความฟุ่มเฟือย รู้จักเก็บเงินที่หามาได้จากการ ประกอบอาชีพที่สุจริตเพื่อเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็น ในการดำรงชีวิต เช่น การประหยัดเก็บออม ทั้งเงินทองและของใช้สอย ประหยัดทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ซื่อสัตย์สุจริต คือ การทำงานหรือ ประกอบกิจการสัมมาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง

มีน้ำใจไมตรี และมีเมตตา คือ เลิก การแก่งแย่งแข่งขันในการทำงานหรือการประกอบ สัมมาชีพ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม

ยึดทางสายกลาง คือ การประกอบกิจการใด ที่ยึดทางสายกลาง คือ ไม่หย่อนเกินไป ไม่ตึงเกินไป รู้จักแยกแยะสิ่งใดดี สิ่งใดเลว หรืออีกนัยหนึ่ง คือ วิธีแห่งความพอเพียง